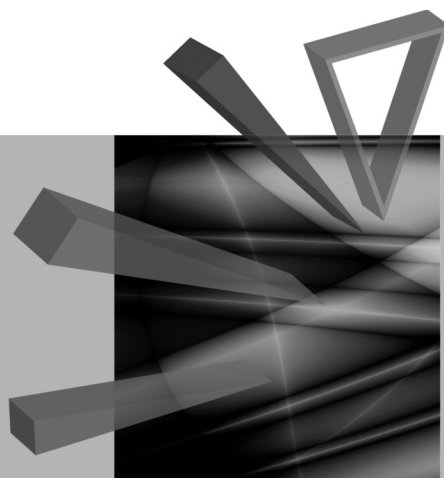

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

245

Ekonomia

pod redakcją
Jerzego Sokołowskiego
Magdaleny Rękas
Grażyny Węgrzyn

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Tomasz Bernat, Waclaw Jarmolowicz, Elzbieta Kryńska,
Andrzej Miszczuk, Marzanna Poniatowicz, Stanisław Swadźba,
Grażyna Wolska, Urszula Zagóra-Jonszta

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska, Dorota Pitulec

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-205-5

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Kamil Augustyn, Kazimierz W. Krupa: Ocena stanu kapitału intelektualnego przedsiębiorstw Podkarpacia na podstawie wyników badań empirycznych.....	13
Jan Borowiec: Wahania cykliczne a zmiany realnego efektywnego kursu walutowego w strefie euro.....	23
Katarzyna Czech: Ewolucja realizacji zrównoważonego rozwoju w Polsce	34
Karolina Drela: Utrata pracy w XXI wieku.....	44
Malgorzata Gajda-Kantorowska: Kontrowersje wokół metod pomiaru stabilności wzrostu gospodarczego.....	55
Malgorzata Gasz: Działania stabilizujące gospodarkę Unii Europejskiej w warunkach kryzysu finansów publicznych.....	65
Łukasz Goczek: Porównanie skuteczności polityki fiskalnej i monetarnej na panelowej próbie wektorowo-autoregresyjnej.....	77
Alina Gorczyńska, Danuta Szwajca: Dekoniunktura gospodarcza a restrukturyzacja naprawcza przedsiębiorstwa.....	88
Beata Guziejewska: Kredyty zagrożone i rezerwy celowe na tle ogólnej sytuacji w sektorze bankowym w latach 2008-2010.....	98
Anna Horodecka: Rola prądów filozoficznych w kształtowaniu metodologii nauk ekonomicznych.....	110
Robert Huterski: Wybrane aspekty quasi-fiskalnej działalności Systemu Rezerwy Federalnej Stanów Zjednoczonych.....	120
Marcin Idzik: Zastosowanie gradacyjnego modelu w analizie zaufania do banków i innych instytucji finansowych w Polsce.....	129
Michał Jurek: Koncepcje monetarne D.H. Robertsona i ich wykorzystanie do analizy ilościowej i dochodowej teorii pieniądza.....	139
Tomasz Kacprzak: Bezpieczeństwo pracy a bezpieczeństwo zatrudnienia w Polsce w kontekście <i>flexicurity</i>	148
Marcin Kalinowski: Krytyka korporatywizmu z perspektywy nowej ekonomii politycznej.....	160
Dariusz Kielczewski: Koncepcja ekonomii zrównoważonego rozwoju.....	170
Ilona Kijek, Marta Pszczółkowska: Taksonomiczne ujęcie sytuacji makroekonomicznej państw Unii Europejskiej w latach 2001, 2005 I 2009.....	179
Aldona Klimkiewicz: Konsekwencje podwyższenia wieku emerytalnego kobiet dla rynku pracy.....	191

Ryszard Kowalski: Liberalne państwo dobrobytu wobec najsłabszych grup społecznych.....	201
Sylwester Kozak: Rola banków w dystrybucji produktów ubezpieczeniowych w Polsce w latach 2002-2010.....	210
Sylwester Kozak: Zmiany w strukturze kredytów dla sektora niefinansowego w Polsce w latach 2001-2010	222
Jakub Kraciuk: Wpływ światowego kryzysu finansowego z 2008 roku na gospodarkę Niemiec	233
Mirosław Krajewski: Kapitał ludzki w procesie zarządzania wartością przedsiębiorstwa	243
Barbara Kryk: Szanse i zagrożenia zatrudnienia nosicieli wirusa HIV w opinii studentów.....	253
Iwa Kuchciak: Crowdsourcing w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa bankowego.....	263
Robert Kurek: Asymetria informacji na rynku ubezpieczeniowym	272
Katarzyna Kuźniar-Żyłka: Media jako uczestnik procesu informacyjnego w warunkach gospodarki opartej na wiedzy.....	283
Joanna Latuszek: Globalizacja a nierówności między państwami.....	293
Renata Lisowska, Dorota Starzyńska: Działalność innowacyjna polskich przedsiębiorstw przemysłowych na przykładzie województwa łódzkiego	303
Józef Łobocki: Sektor finansowy a kapitał społeczny.....	314
Łukasz Menart: Kluczowe obszary działań menedżera klastra.....	324
Aneta Mikula: Poziom ubóstwa i deprywacji materialnej dzieci w krajach Unii Europejskiej	336
Michał Moszyński: Idee ładu gospodarczego w procesie transformacji systemowej byłej NRD – oczekiwania a rzeczywistość.....	347
Arnold Pabian: Zrównoważona produkcja w gospodarce przyszłości. Perspektywy i bariery rozwoju	357
Wiesław Pasewicz, Artur Wilczyński, Michał Świtlyk: Efektywność państwowych wyższych szkół zawodowych w latach 2004-2010	367
Iwona Pawlas: Społeczno-ekonomiczny rozwój krajów Unii Europejskiej w świetle badań taksonomicznych.....	377
Renata Pęciak: Działania Jeana-Baptiste’a Saya na rzecz instytucjonalizacji nauki ekonomii	386
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjność w dobie postindustrialnej....	396
Adriana Politałaj: Efektywność centrów integracji społecznej w zakresie przeciwdziałania długotrwałemu bezrobociu	407
Magdalena Rękas: Ulgi prorodzinne jako element polityki rodzinnej w wybranych krajach Unii Europejskiej	418
Wioleta Samitowska: Ekonomia społeczna wobec wyzwań rynku pracy	432
Anna Skórska: Zmiany sytuacji na polskim rynku pracy jako konsekwencja kryzysu gospodarczo-finansowego.....	443

Grzegorz Sobiecki: Pieniądz doskonały.....	453
Małgorzata Solarz: Wady i zalety mikropożyczek jako narzędzia inkluzji finansowej sprzyjającego wzrostowi dobrobytu	463
Robert Stanisławski: Potrzeby w zakresie rozwoju innowacyjnego małych i średnich przedsiębiorstw nieinnowacyjnych (w świetle badań własnych)	474
Bogusław Stankiewicz: Makroekonomiczny model turystyki medycznej w Polsce – podstawowe uwarunkowania badań	486
Dariusz Eligiusz Staszczak: Znaczenie globalnego kryzysu finansowo-gospodarczego dla zmian światowego systemu ekonomiczno-politycznego.	497
Feliks Marek Stawarczyk: Kryzys na przykładzie Argentyny a ekonomiczne problemy Grecji	507
Stanisław Swadźba: System gospodarczy Polski i Republiki Czeskiej. Analiza porównawcza.....	517
Maciej Szczepankiewicz: Badanie potencjału innowacyjnego studentów	527
Maciej Szumlański: Wzrost kapitału ludzkiego w Unii Europejskiej	537
Sylvia Talar: Crowdsourcing jako efektywna forma współpracy.....	548
Jacek Tomkiewicz: Strefa euro wobec kryzysu finansowego	558
Magdalena Tusińska: Czy wzrost gospodarek krajów Unii Europejskiej jest inteligentny?	568
Monika Utzig: Zadłużenie gospodarstw domowych w monetarnych instytucjach finansowych.....	579
Monika Walicka: Podatkowe uwarunkowania konkurencyjności małych przedsiębiorstw	590
Grzegorz Wałęga: Społeczno-ekonomiczne determinanty zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce.....	600
Grażyna Węgrzyn: Uwarunkowania ekonomiczne innowacji w sektorze usług.....	611
Anna Wildowicz-Giegiel: Uwarunkowania kreacji kapitału intelektualnego w polskich przedsiębiorstwach	622
Sylvia Wiśniewska: Budowa współpracy nauki z gospodarką wyzwaniem dla polityki innowacyjnej państwa	633
Renata Wojciechowska: Problem metody badawczej w ekonomii	643
Jarosław Wojciechowski: Wpływ zaburzenia preferencji czasowej na wysokość bezrobocia równowagi na przykładzie Polski	652
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Efektywność kosztowa aktywnych programów rynku pracy w województwie śląskim w latach 2005-2010 ...	663
Urszula Zagóra-Jonszta: Sektor bankowy w drugiej Rzeczypospolitej	674
Małgorzata Zielenkiewicz: Stopień regulacji publicznej a poziom życia	685
Mariusz Zieliński: Polityka fiskalna a kryzys gospodarczy w wybranych krajach Unii Europejskiej	695

Summaries

Kamil Augustyn, Kazimierz W. Krupa: Assessment of intellectual capital level in enterprises of Podkarpackie Voivodeship based on empirical research results.....	22
Jan Borowiec: Cyclical fluctuations and changes in real effective exchange rate in the euro zone	33
Katarzyna Czech: Evolution of the implementation of sustainable development in Poland	42
Karolina Drela: Job loss in the 21st century	54
Malgorzata Gajda-Kantorowska: Controversy over the methods of measurement of economic growth sustainability	64
Malgorzata Gasz: Performance management stabilizing European Union in an economic public finance crisis.....	76
Lukasz Goczek: Comparison of the effectiveness of fiscal and monetary policy in a panel vector autoregressive model.....	87
Alina Gorczyńska, Danuta Sz wajca: Economic downturns and repair restructuring of a company	97
Beata Guziejewska: Non-performing loans and dedicated reserves against the general state of banking sector in Poland in 2008-2010.....	109
Anna Horodecka: The influence of philosophical schools on the methodology of economics.....	119
Robert Huterski: Selected aspects of quasi-fiscal activities of the Federal Reserve System of the United States.....	128
Marcin Idzik: The use of a gradation model in the analysis of trust in banks and other financial institutions in Poland.....	138
Michał Jurek: Monetary concepts of D.H. Robertson and their use for the analysis of the quantity and income theory of money	147
Tomasz Kacprzak: Job security and employment security in Poland within the context of flexicurity.....	159
Marcin Kalinowski: The criticism of corporatism from the new political economy perspective	169
Dariusz Kielczewski: Conception of the economics of sustainable development	178
Ilona Kijek, Marta Pszczółkowska: A taxonomic view of the European Union states macroeconomic situation in 2001, 2005 and 2009	190
Aldona Klimkiewicz: Consequences of the increase of women's retirement age for the labour market.....	200
Ryszard Kowalski: Liberal welfare state and the most vulnerable social groups	209
Sylwester Kozak: The role of banks in the insurance products distribution in Poland between 2002 and 2010	221

Sylwester Kozak: Changes in the structure of loans to the nonfinancial sector in Poland in 2001-2010.....	232
Jakub Kraciuk: The influence of the world financial crisis of 2008 on the economy of Germany	242
Mirosław Krajewski: Human capital in the process of management of the company's value	252
Barbara Kryk: Chances and threats of employment for carriers of HIV in students' opinion.....	262
Iwa Kuchciak: Crowdsourcing in the creation of banking company value	271
Robert Kurek: Information asymmetry on the insurance market.....	282
Katarzyna Kuźniar-Żyłka: Media as a participant of information process in terms of the knowledge-based economy.....	292
Joanna Latuszek: Globalization and inequality between states	302
Renata Lisowska, Dorota Starzyńska: Innovation activity of Polish manufacturing enterprises based on the example of Łódź Voivodeship.....	313
Józef Łobocki: Financial sector and social capital	323
Łukasz Menart: Key areas for cluster manager's activities.....	335
Aneta Mikula: Level of poverty and material deprivation of children in the European Union countries	346
Michał Moszyński: Ideas of economic order in the process of economic transformation of the former GDR – expectations and reality	356
Arnold Pabian: Sustainable production in the economy of future, perspectives and barriers of development	366
Wiesław Pasewicz, Artur Wilczyński, Michał Świtłyk: Efficiency analysis of state higher vocational schools in 2004-2010	376
Iwona Pawlas: Socio-economic development of European Union economies in the light of taxonomic analysis.....	385
Renata Pęciak: Jean-Baptiste Say's actions for institutionalisation of economics.....	395
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovation in post-industrial era.....	406
Adriana Politaj: Effectiveness of centres of social integration in scope of counteraction of long-term unemployment	417
Magdalena Rękas: Family taxation as an instrument of family policies in selected EU countries	431
Wioleta Samitowska: Social economy towards labour market challenges.....	442
Anna Skórska: The changes on Polish labour market as a result of the economic and financial crisis	452
Grzegorz Sobiecki: The perfect currency	462
Małgorzata Solarz: Advantages and disadvantages of micro-loans as the tool of financial inclusion enhancing wealth growth.....	473
Robert Stanisławski: The needs of SMS sector (no-innovative enterprises) for the innovative development (in the lights of own research)	485

Bogusław Stankiewicz: Macroeconomic model of medical tourism in Poland – basic conditions of research.....	496
Dariusz Eligiusz Staszczak: Importance of the global financial-economic crisis for the world economic-political system changes	506
Feliks Marek Stawarczyk: Crisis on the example of Argentina and the economic problems in Greece	516
Stanisław Swadźba: Economic system of Poland and the Czech Republic. Comparative analysis.....	526
Maciej Szczepankiewicz: Research of student's innovative potential.....	536
Maciej Szumlański: Human capital growth in the European Union.....	547
Sylvia Talar: Crowdsourcing as an effective model of cooperation.....	557
Jacek Tomkiewicz: Euro-zone and the financial crisis	567
Magdalena Tusińska: Is economic growth of the European Union countries smart?.....	578
Monika Utzig: Liabilities of households in monetary financial institutions ...	589
Monika Walicka: Tax impact on competitiveness of small enterprises.....	599
Grzegorz Wałęga: Socio-economic determinants of household debt in Poland	610
Grażyna Węgrzyn: Economic determinants of innovation in the service sector	621
Anna Wildowicz-Giegiel: Conditions of intellectual capital creation in Polish enterprises	632
Sylvia Wiśniewska: Building cooperation between science and business as a challenge for innovation policy of state.....	642
Renata Wojciechowska: Problem of research method in economy.....	651
Jarosław Wojciechowski: Impact of time preferences disturbance on the level of balance unemployment, based on the example of Poland.....	662
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Cost efficiency of active labour market programmes in Silesian Voivodeship in 2005-2010	673
Urszula Zagóra-Jonszta: Banking sector in the Second Republic of Poland	684
Małgorzata Zielenkiewicz: The degree of public regulation and the standard of living.....	694
Mariusz Zieliński: Fiscal policy and economic crisis in selected European Union countries.....	704

Renata Lisowska, Dorota Starzyńska

Uniwersytet Łódzki

DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNA POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁOWYCH NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Streszczenie: Przedsiębiorstwa funkcjonujące w warunkach zmiennego otoczenia powinny się wyróżniać wysokim natężeniem innowacji i odpowiadać na potrzeby rynku nowymi produktami i technologiami oraz innowacjami w sferze organizacyjnej i marketingowej. Dla ich działalności innowacyjnej ważne są zarówno warunki otoczenia, jak i uwarunkowania wewnętrzne stanowiące potencjał innowacyjny przedsiębiorstwa, pozwalający na kreowanie i komercjalizację innowacji. Innowacyjność polskich przedsiębiorstw jest oceniana na dość niskim poziomie, a przyczyn tego należy upatrywać w ich trudnej sytuacji finansowej oraz niechęci do ryzykownych przedsięwzięć, do których należy zakwalifikować działalność badawczo-rozwojową. Pokazano główne obszary działalności innowacyjnej polskich przedsiębiorstw przemysłowych na przykładzie firm funkcjonujących w województwie łódzkim.

Słowa kluczowe: działalność innowacyjna przedsiębiorstw, potencjał innowacyjny, polityka innowacyjna, działalność badawczo-rozwojowa.

1. Wstęp

Innowacje wpływają na funkcjonowanie współczesnych przedsiębiorstw w wielu obszarach związanych z jednej strony z wielkością sprzedaży, udziałem w rynku, z drugiej – z wydajnością i efektywnością, przyczyniając się w skali globalnej do zmian konkurencyjności gospodarki. Na działalność innowacyjną przedsiębiorstw ma wpływ wiele czynników, które najczęściej dzieli się na zewnętrzne wynikające z warunków otoczenia i wewnętrzne określające możliwości, jakimi dysponuje przedsiębiorstwo, np. w zakresie sprawności i skuteczności zarządzania, posiadanych zasobów rzeczowych, finansowych, ludzkich i informacyjnych. To, czy wprowadzenie innowacji zakończy się powodzeniem, jest uzależnione m.in. od jakości tej innowacji, stanu danego sektora, sytuacji regionu oraz systemu zarządzania wiedzą i innowacją w danej firmie.

Celem niniejszego opracowania jest ukazanie głównych obszarów działalności innowacyjnej polskich przedsiębiorstw przemysłowych na przykładzie firm funkcjonujących w województwie łódzkim.

2. Innowacje i czynniki warunkujące potencjał innowacyjny przedsiębiorstw

Innowacje są ważnym źródłem uzyskiwania przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstw na rynku krajowym i międzynarodowym. Przedsiębiorstwa bowiem, wprowadzając innowacje w różnych obszarach swojej działalności, mogą reagować na zmiany zachodzące w otoczeniu zarówno bliższym, jak i dalszym.

Do czynników warunkujących zachowania innowacyjne przedsiębiorstw, pochodzących z otoczenia bliższego zalicza się najczęściej¹: (i) odbiorców, dostawców, kooperantów, konkurencję oraz jednostki zajmujące się działalnością technologiczno-przemysłową, wdrożeniami i komercjalizacją nowych rozwiązań, (ii) instytucje sfery nauki i techniki, które zajmują się tworzeniem nowej wiedzy naukowej i technicznej, (iii) instytucje wsparcia, takie jak: parki naukowe i technologiczne, ośrodki doradztwa i szkoleń, inkubatory technologiczne i przedsiębiorczości, centra transferu technologii itp., (iv) środowisko lokalne i regionalne obejmujące dostępną infrastrukturę społeczną i techniczną oraz lokalny klimat dla rozwoju innowacji.

Ważnym inspiratorem procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwach jest rynek, który może ułatwić decyzję o konieczności zastosowania nowej technologii, terminie wprowadzenia nowego produktu na rynek, przestrzennym zasięgu sprzedaży, sposobie wprowadzenia innowacji na rynek itd.

Obok rynku stymulatorem procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwie są uwarunkowania pochodzące z otoczenia dalszego obejmujące²: (i) rozwiązania instytucjonalne tworzące system innowacyjny danego państwa, (ii) politykę innowacyjną państwa, (iii) warunki instytucjonalno-rynkowe państwa oraz bazę zasobów, takich jak: infrastruktura (siła robocza, dostępność kapitału itp.), usługi techniczne (certyfikacja), jak również system prawny, (iv) system edukacyjny państwa, który obejmuje zespół publicznych i prywatnych instytucji (placówki szkolnictwa) oraz programy edukacji i podnoszenia kwalifikacji zawodowych w celu wykształcenia umiejętności i innowacyjnych zachowań pracowników.

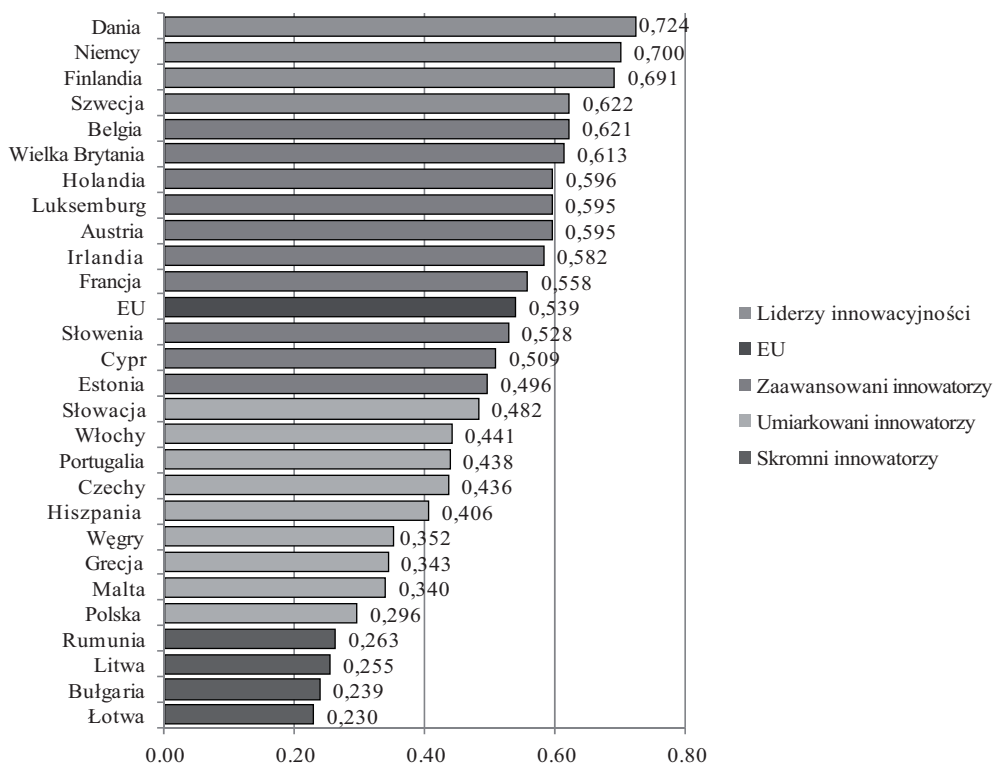
Na innowacyjność przedsiębiorstw znaczny wpływ ma również innowacyjność danej gospodarki określana jako zdolność i chęć podmiotów tej gospodarki do ciągłego poszukiwania i wykorzystywania w praktyce gospodarczej wyników badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych, nowych koncepcji, pomysłów, wynalazków, doskonalenia i rozwoju wykorzystywanych technologii produkcji materialnej i niematerialnej (usługi), wprowadzania nowych metod i technik w organizacji i zarządzaniu, doskonalenia i rozwijania infrastruktury oraz zasobów wiedzy.

Wyniki badań dotyczących innowacyjności krajów UE wskazują na poprawę stanu innowacyjności polskiej gospodarki, nadal jednak Polska musi nadrobić dystans

¹ E. Stawasz, *Innowacje a mała firma*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1999, s. 39.

² W. Jonasz, K. Kozioł, *Determinanty działalności innowacyjnej przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2007, s. 44.

do krajów Unii Europejskiej. Polska zajmuje piąte miejsce od końca pod względem wielkości Sumarycznego Wskaźnika Innowacji (SII), wyprzedzając Litwę, Rumunię, Bułgarię oraz Łotwę (por. rys. 1).

Rys. 1. Poziom innowacyjności państw członkowskich Unii Europejskiej według Innovative Union Scoreboard w 2011 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Innovation Union Scoreboard 2011. Research and Innovation Union Scoreboard*, European Union, 2012, www.proinno-europe.eu/metrics (25.03.2012).

Poziom rozwoju innowacyjnego całej polskiej gospodarki zależy od rozwoju jego elementów składowych, wśród których do najważniejszych należy niewątpliwie zaliczyć sektor MŚP – ze względu na wielkość generowanego PKB (ok. 50% całego PKB) oraz liczbę zatrudnianych osób (ok. 60% czynnych zawodowo)³. Jak pokazują statystyki UE, udział innowacyjnych przedsiębiorstw w całości funkcjonujących w tym sektorze podmiotów jest w Polsce nadal bardzo niski, wynosi poniżej

³ Por. *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa 2011.

20% (w odniesieniu do innowacji zarówno produktowych i procesowych, jak i marketingowych oraz organizacyjnych). Dowodzi to konieczności zmian priorytetów w polskiej polityce innowacyjnej, na co istotny wpływ będzie miała nowa strategia Unii Europejskiej „Europa 2020 – strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu“, w której wiele miejsca poświęca się wsparciu innowacyjności. Jeden z obszarów strategii „Inteligentny wzrost gospodarczy” obejmuje następujące inicjatywy odnoszące się do innowacyjności⁴:

- *Unię innowacji*, która odnosi się do: (i) wykorzystywania działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej do rozwiązywania problemów społecznych, (ii) wzmocnienia każdego elementu procesu innowacji, począwszy od wstępnych projektów badawczych aż po komercyjne wykorzystanie ich wyników.
- *Mobilna młodzież* – to ułatwianie studentom i stażystom studiowania za granicą, lepsze przygotowanie młodych ludzi do startu na rynku pracy, poprawa wyników i podniesienie atrakcyjności europejskich uczelni, doskonalenie wszystkich szczebli kształcenia i szkolenia (wysoki poziom akademicki, równe szanse).
- *Europejska agenda cyfrowa* – to stworzenie jednolitego rynku cyfrowego opartego na szybkim i bardzo szybkim Internecie: do roku 2013 wszyscy mieszkańcy Europy powinni mieć dostęp do szerokopasmowego Internetu.

Działania podjęte w ramach tych inicjatyw uwolnią europejski potencjał innowacyjny, poprawią rezultaty procesu kształcenia oraz jakość i wyniki instytucji edukacyjnych, a także pozwolą wykorzystać gospodarcze i społeczne możliwości społeczeństwa cyfrowego. Ich realizacja powinna przebiegać na poziomie regionalnym, krajowym i unijnym.

Na działalność innowacyjną przedsiębiorstw mają również znaczny wpływ czynniki wewnętrzne związane m.in. z procesem zarządzania, strukturą organizacyjną, kwalifikacjami personelu i zarządzaniem wiedzą oraz kulturą organizacyjną. Szczególnie ważna jest grupa czynników bezpośrednio związanych z osobą przedsiębiorcy (właściciela) lub osób zarządzających, które decydują o określaniu profilu działalności, wyborze portfela produktowego, poziomu technicznego, wyborze kierunków ekspansji rynkowej itd. Inną grupą czynników wewnętrznych kształtującą innowacyjność przedsiębiorstwa jest kultura organizacyjna i kwalifikacje pracowników oraz poziom ich zaangażowania w prace na rozwoju innowacji. Umiejętność współpracy kierownictwa (właścicieli) przedsiębiorstwa z pracownikami polega na włączaniu ich w proces podejmowania decyzji, współpracy z klientami oraz zapewnieniu wynagrodzenia, które umożliwi pełne zaangażowanie pracownika w działalność przedsiębiorstwa⁵.

⁴ *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Komunikat Komisji KOM (2010) 2020, Bruksela, 03.03.2010, http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf (10.03.2012).

⁵ Por. A. Sosnowska, S. Łobejko, *Drogi do sukcesu polskich małych i średnich przedsiębiorstw*, SGH, Warszawa 2008.

Wymienione czynniki tworzą potencjał innowacyjny przedsiębiorstw, czyli ich zdolność do efektywnego wprowadzania innowacji. Według M. Haffera, potencjał innowacyjny stanowią zasoby materialne i niematerialne (np. w przedsiębiorstwach produkcyjnych wyposażenie w środki trwałe, ich poziom nowoczesności i sprawności oraz dostosowanie do możliwości zastosowania nowoczesnych technologii oraz kultury organizacyjnej, która powinna zostać przekształcona z tradycyjnej w innowacyjną), którymi przedsiębiorstwa powinny dysponować, aby skutecznie kreować i komercjalizować innowacje⁶. Tak określony potencjał innowacyjny z jednej strony pokazuje wewnątrzorganizacyjną podstawę wyboru strategii innowacji, a z drugiej strony – wewnętrzne warunki, w jakich następuje realizacja tej strategii⁷.

3. Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w województwie łódzkim

Prowadzone cyklicznie przez GUS badania statystyczne działalności innowacyjnej przedsiębiorstw oparte są na międzynarodowej metodologii Oslo⁸. Badaniem objęte są przedsiębiorstwa przemysłowe zatrudniające powyżej 49 osób oraz przedsiębiorstwa przemysłowe z sektora usług zatrudniające od 10-49 osób.

Według definicji GUS⁹, działalność innowacyjna obejmuje wiele działań o charakterze naukowym (badawczym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym, których celem jest opracowanie i wdrożenie innowacji. Za innowacje uznaje się wdrożenie w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub w zakresie stosunków z otoczeniem następujących działań:

- nowego lub istotnie ulepszanego produktu,
- nowego lub istotnie ulepszanego procesu,
- nowej metody organizacyjnej,
- nowej metody marketingowej.

Nowe produkty lub istotnie ulepszone zostają uznane za wdrożone z chwilą pojawienia się na rynku, natomiast nowe procesy, metody organizacyjne lub metody marketingowe można uznać za wdrożone w momencie, gdy rozpoczyna się ich faktyczne stosowanie w działalności przedsiębiorstwa.

Najczęściej stosowanym wskaźnikiem oceny działalności innowacyjnej przedsiębiorstw jest odsetek podmiotów wprowadzających innowacje produktowe lub procesowe. W latach 2006-2008 spośród 32 tys. przedsiębiorstw przemysłowych obję-

⁶ Por. M. Haffer (red.), *Innowacyjność i potrzeby proinnowacyjne przedsiębiorstw regionu kujawsko-pomorskiego*, Wydawnictwo UMK, Toruń 2004.

⁷ Por. M. Zastępowski, *Uwarunkowania budowy potencjału innowacyjnego polskich małych i średnich przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2010.

⁸ Por. The Measurement of Scientific and Technological Activities, Guidelines for collecting and interpreting technological innovation data, Third Edition, OECD, Eurostat, Oslo Manual 2005.

⁹ Por. *Nauka i technika w 2006 r.*, GUS, Warszawa 2007, s. 127-128.

tych badaniem GUS tylko 21,3%¹⁰ z nich wprowadziło innowacje, w tym innowacje produktowe 15,5% przedsiębiorstw, a innowacje procesowe 17,0% przedsiębiorstw (por. tab. 1). Natomiast w latach 2008-2010 udział przedsiębiorstw wprowadzających innowacje wynosił zaledwie 17,1% i był niższy o 4,2 pkt proc. w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym.

Na niski poziom omawianego wskaźnika niewątpliwie miał wpływ trwający od 2008 r. kryzy gospodarczy i finansowy. Ograniczony popyt na dobra przemysłowe, np. samochody, istotnie wpłynął na wyniki finansowe polskich przedsiębiorstw przemysłowych, które zmuszone były ograniczyć również wydatki na działalność innowacyjną.

Tabela 1. Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzanych innowacji oraz województw w latach 2006-2008 i 2008-2010

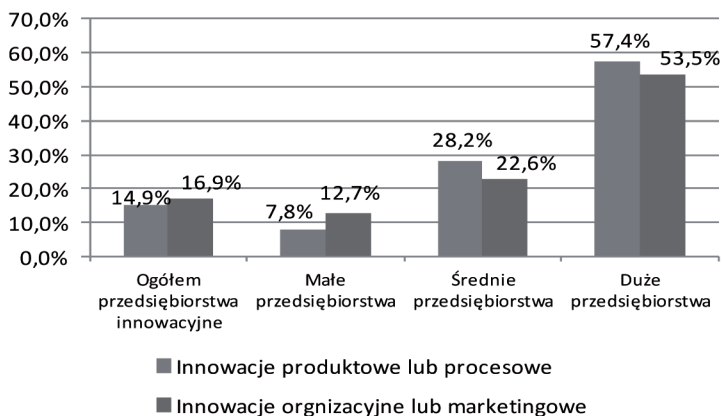
Wyszczególnienie	Przedsiębiorstwa, które wprowadziły innowacje, jako % ogółu przedsiębiorstw w latach 2006-2008 i 2008-2010					
	ogółem		nowe lub istotnie ulepszone produkty		nowe lub istotnie ulepszone procesy	
	2006-2008	2008-2010	2006-2008	2008-2010	2006-2008	2008-2010
Polska	21,3	17,1	15,5	12,1	17,0	12,9
Dolnośląskie	24,2	16,6	16,2	11,7	19,8	12,6
Kujawsko-pomorskie	20,7	17,9	16,1	12,9	16,0	13,1
Lubelskie	22,2	17,1	14,6	11,5	19,2	14,2
Lubuskie	14,4	15,9	9,5	11,2	11,2	11,6
Łódzkie	14,8	13,4	11,7	10,1	11,2	9,8
Małopolskie	22,2	16,3	16,4	11,9	18,1	11,8
Mazowieckie	25,3	17,3	17,8	12,1	20,9	12,8
Opolskie	22,9	19,3	18,4	13,5	18,4	14,7
Podkarpackie	23,5	20,7	18,5	14,7	17,4	15,6
Podlaskie	23,7	17,0	15,0	12,8	20,3	11,8
Pomorskie	25,1	15,3	18,0	10,6	19,8	11,5
Śląskie	22,4	20,3	17,3	14,7	17,4	15,2
Świętokrzyskie	20,2	16,5	16,1	11,3	16,0	13,7
Warmińsko-mazurskie	18,1	18,6	13,3	11,7	14,5	14,2
Wielkopolskie	18,5	16,2	13,3	11,7	15,0	12,3
Zachodniopomorskie	17,1	15,5	10,7	9,4	14,2	12,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Działalność innowacyjna przedsiębiorstwa w latach 2006-2008*, GUS, Warszawa 2010, s. 89; *Działalność innowacyjna przedsiębiorstwa w latach 2008-2010*, GUS, Warszawa 2012, Aneks, s. 27.

¹⁰ Por. *Działalność innowacyjna przedsiębiorstwa w latach 2006-2009*, GUS, Warszawa 2010, s. 89.

Analizując odsetek przedsiębiorstw przemysłowych prowadzących działalność innowacyjną w latach 2006-2008 i 2008-2010 według województw (por. tab.1), można zaobserwować znaczne różnice w intensywności wprowadzanych innowacji przez przedsiębiorstwa. Najwyższy udział przedsiębiorstw, które wprowadziły innowacje w latach 2006-2008, zanotowano w województwach mazowieckim (25,3%), pomorskim (25,1%) oraz dolnośląskim (24,2%), a najniższy w województwach lubuskim (14,4%) i łódzkim (14,8%). W latach 2008-2010 najbardziej innowacyjne okazały się przedsiębiorstwa działające na terenie województw: podkarpackiego (20,7%), śląskiego (20,3%) i opolskiego (19,3%). Najmniej innowacyjne okazały się przedsiębiorstwa województwa łódzkiego, gdzie zaledwie 13,4% przedsiębiorstw deklaroowało wdrożenie innowacji procesowej lub produktowej.

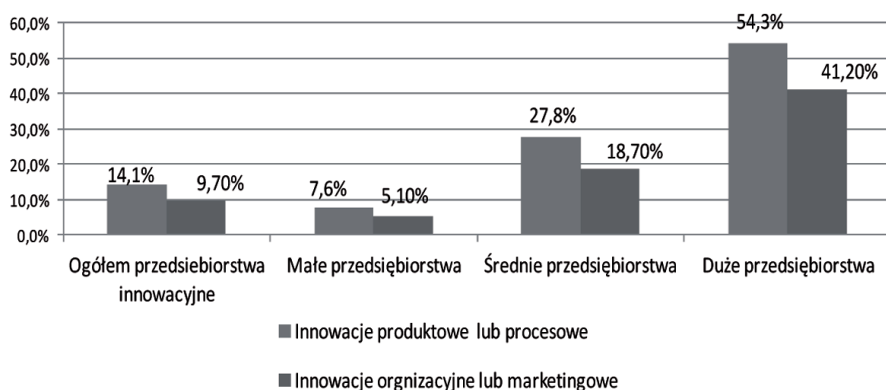
W latach 2008-2009 badaniem z zakresu działalności innowacyjnej w przemyśle na terenie województwa łódzkiego objęte zostało ponad 2500 przedsiębiorstw. W roku 2008 innowacje produktowe lub procesowe wdrożyło 14,9%, a innowacje organizacyjne lub marketingowe 16,9% ogółu badanych przedsiębiorstw (por. rys. 2). W kolejnym badanym roku istotnie zmniejszył się odsetek przedsiębiorstw realizujących innowacje nietechnologiczne – do zaledwie 9,7%, natomiast innowacje technologiczne związane z procesem produkcyjnym i samym produktem wprowadziło ponad 14% przedsiębiorstw (por. rys. 3).

Rys. 2. Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzanych innowacji w województwie łódzkim w 2008 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych niepublikowanych pochodzących z Urzędu Statystycznego w Łodzi oraz *Nauka, technika i innowacyjność w województwie łódzkim w latach 2007-2009*, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2011.

Biorąc pod uwagę wielkość badanych przedsiębiorstw, należy stwierdzić, że najczęściej innowacje wdrażane są przez przedsiębiorstwa duże. W regionie łódzkim ponad połowa przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 250 osób wprowadziła in-

Rys. 3. Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzanych innowacji w województwie łódzkim w 2009 r.

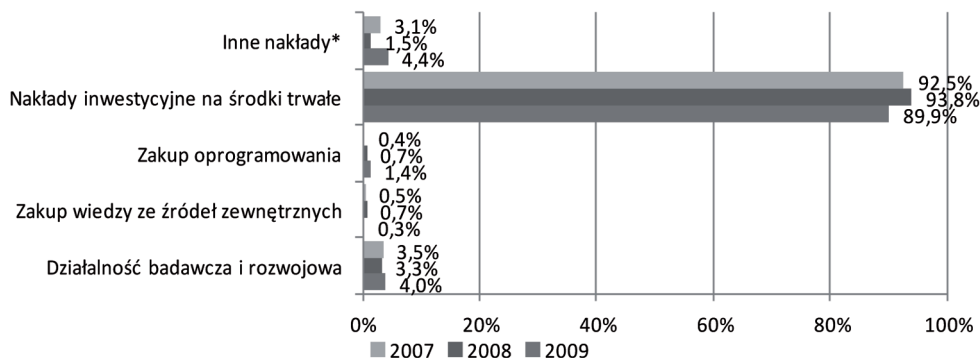
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych niepublikowanych pochodzących z Urzędu Statystycznego w Łodzi oraz *Nauka, technika i innowacyjność w województwie łódzkim w latach 2007-2009*, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2011.

nowacje produktowe lub procesowe oraz organizacyjne i marketingowe. Potwierdza się zatem tezę, że im większe przedsiębiorstwo, tym częściej prowadzi działalność innowacyjną. Wynika to z faktu, iż co do zasady duże firmy dysponują większym potencjałem dla prowadzenia działalności innowacyjnej, mają lepszy dostęp do wysoko wyspecjalizowanej kadry oraz źródeł finansowania. Ponadto duże firmy działają najczęściej na bardziej wymagającym rynku z silną konkurencją w postaci dużych korporacji międzynarodowych, co wymusza na tych podmiotach zachowania innowacyjne. Małe i średnie przedsiębiorstwa regionu z kolei charakteryzują się mniejszym zakresem działalności innowacyjnej, rzadziej wprowadzają innowacje technologiczne, co związane jest z działalnością opartą najczęściej na mniejszej liczbie produktów w porównaniu z przedsiębiorstwami dużymi. Mają również ograniczony potencjał innowacyjny w postaci materialnych i niematerialnych zasobów. Największym jednak problemem dla tej grupy przedsiębiorstw są ograniczone środki finansowe na działalność innowacyjną. Przyczyn tego stanu rzeczy należy upatrywać w niskim kapitale początkowym oraz trudnościach w pozyskaniu kapitału zewnętrznego ze względu na małą wiarygodność tych podmiotów dla instytucji finansujących. Dobrym rozwiązaniem w kierunku obniżenia kosztów wprowadzenia innowacji dla tej grupy przedsiębiorstw wydaje się podjęcie współpracy z innymi podmiotami w zakresie działalności innowacyjnej, takimi jak: inne przedsiębiorstwa, parki technologiczne, uczelnie wyższe, jednostki naukowo-badawcze itd. Jednak jak wskazują liczne badania¹¹, skłonność małych i średnich przedsiębiorstw do

¹¹ Por. P. Niedzielski, R. Stanisławski, E. Stawasz, *Polityka innowacyjna państwa wobec sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce – analiza uwarunkowań i ocena realizacji*, Zeszyty Nauko-

współpracy z innymi podmiotami w zakresie rozwoju działalności innowacyjnej jest znikoma i obejmuje najczęściej działalność doradczą i wdrożeniową.

Ważnym miernikiem działalności innowacyjnej przedsiębiorstw są nakłady na tę działalność. W roku 2009 według danych GUS w Polsce nakłady na działalność innowacyjną przypadające na jedno przedsiębiorstwo przemysłowe prowadzące taką działalność wyniosły 5,3 mln zł i wzrosły w stosunku do roku 2008 o 12,2% (4,8 mln zł)¹². Największe nakłady na działalność innowacyjną w 2008 r. przypadły na jedno przedsiębiorstwo przemysłowe prowadzące działalność innowacyjną w województwie łódzkim (8433,7 tys. zł), najniższe zaś – w województwie warmińsko-mazurskim (1602,1 tys. zł). Natomiast w 2010 r. największe nakłady na działalność innowacyjną w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo przemysłowe wystąpiły w województwie mazowieckim (12363,9 tys. zł), a najmniejsze w województwie warmińsko-mazurskim¹³. Wysoka pozycja (druga, z nakładami na poziomie 10837,7 tys. zł) województwa łódzkiego w tym rankingu może świadczyć o dużej skali prowadzonej przez przedsiębiorstwa działalności innowacyjnej, jeśli wziąć pod uwagę, że województwo łódzkie w latach 2008-2010 według wcześniej zaprezentowanych danych miało najmniejszą liczbę przedsiębiorstw prowadzących innowacje.

* szkolenia personelu, marketing, pozostałe

Rys. 4. Nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw regionu łódzkiego w latach 2007-2009

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Nauka, Technika, Innowacyjność w województwie łódzkim w latach 2007-2009*, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2011, s. 39.

we nr 654, Ekonomiczne Problemy Usług nr 70, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2011; R. Lisowska, R. Stanisławski, *The Polish SME Innovativeness against a Background of European Union Countries*, [w:] *Knowledge Base for Management – Theory and Practice*, S. Hittmar (red.), Scientific Monograph Collection, University of Zilina 2010; A. Żołnierski, *Potencjał innowacyjny polskich małych i średniej wielkości przedsiębiorstw*, PARP, Warszawa 2005.

¹² *Działalność innowacyjna przedsiębiorstwa w latach 2006-2008*, GUS, Warszawa 2010, s. 23.

¹³ *Działalność innowacyjna przedsiębiorstwa w latach 2008-2010*, GUS, Warszawa 2012 s. 59.

Analizując poziom oraz strukturę nakładów na działalność innowacyjną wśród przedsiębiorstw województwa łódzkiego, należy zwrócić uwagę na znaczne zmniejszenie się w 2009 r. poziomu nakładów ogółem – o ponad 14% w porównaniu z rokiem poprzednim¹⁴. Spowodowane było to zmniejszeniem nakładów na działalność inwestycyjną w środki trwałe, a szczególnie w budynki i budowle. Z drugiej zaś strony przedsiębiorstwa zwiększyły w swej strukturze udział nakładów na: działalność badawczą i rozwojową (z 3,5% w 2007 r. do 4% w roku 2009), zakup oprogramowania (z 0,4% w 2007 r. do 1,4 w 2009 r.) oraz na inne nakłady (np. szkolenia personelu) do 4,4% na koniec 2009 r.

4. Podsumowanie

W województwie łódzkim udział przedsiębiorstw realizujących innowacje produktowe lub procesowe jest jednym z najniższych w kraju, natomiast w momencie podjęcia się działalności innowacyjnej łódzkie przedsiębiorstwa angażują znacznie większe nakłady, niż ma to miejsce w firmach z innych województw. Głównymi aktorami działalności innowacyjnej w województwie są duże przedsiębiorstwa, które angażują znaczne środki finansowe w działalność B+R. W znacznie trudniejszej sytuacji są mniejsze podmioty gospodarcze, dla których barierą w prowadzeniu działalności innowacyjnej są niewystarczające środki finansowe. Dlatego dla rozwoju działalności innowacyjnej współczesnych przedsiębiorstw szczególnie ważna jest polityka innowacyjna państwa oraz sprawnie funkcjonujące otoczenie innowacyjne, które powinno oferować wiele usług wspierających potencjał innowacyjny przedsiębiorstw uwzględniający potrzeby przedsiębiorstw. Oferowane usługi proinnowacyjne powinny pobudzać absorpcję innowacji w wyniku: (i) poprawy dostępu do wiedzy przez inicjowanie kontaktów nauka-biznes, (ii) wypracowania strategii wdrażania technologii, (iii) określenia rynku, jego potencjału i chłonności (iv) tworzenia sieci współpracy, (v) zapewnienia finansowania wdrożenia i dyfuzji innowacji, (vi) usprawnienia mechanizmów dotacyjnych i stworzenia dodatkowych zachęt dla przedsiębiorstw do inwestowania w innowacje.

Literatura

Działalność innowacyjna przedsiębiorstwa w latach 2006-2008, GUS, Warszawa 2010.

Działalność innowacyjna przedsiębiorstwa w latach 2008-2010, GUS, Warszawa 2012.

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komunikat Komisji KOM (2010) 2020, Bruksela, 03.03.2010 http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf (10.03.2012).

M. Haffer (red.), *Innowacyjność i potrzeby proinnowacyjne przedsiębiorstw regionu kujawsko-pomorskiego*, Wydawnictwo UMK, Toruń 2004.

¹⁴ *Nauka, technika i innowacyjność w województwie łódzkim w latach 2007-2009*, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2011, s. 39.

- Innovation Union Scoreboard 2011. Research and Innovation Union Scoreboard*, European Union, 2012, www.proinno-europe.eu/metrics (25.03.2012).
- Jonasz W., Kozioł K., *Determinanty działalności innowacyjnej przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2007.
- Lisowska R., Stanisławski R., *The Polish SME Innovativeness against a Background of European Union Countries*, [w:] *Knowledge Base for Management – Theory and Practice*, S. Hittmar (red.), Scientific Monograph Collection, University of Zilina, 2010.
- Nauka i technika w 2006 r.*, GUS, Warszawa 2007.
- Nauka, technika i innowacyjność w województwie łódzkim w latach 2007-2009*, Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 2011.
- Niedzielski P., Stanisławski R., Stawasz E., *Polityka innowacyjna państwa wobec sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce – analiza uwarunkowań i ocena realizacji*, Zeszyty Naukowe nr 654, Ekonomiczne Problemy Usług nr 70, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2011.
- Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, PARP, Warszawa 2011.
- Sosnowska A., Łobejko S., *Drogi do sukcesu polskich małych i średnich przedsiębiorstw*, SGH, Warszawa 2008.
- Stawasz E., *Innowacje a mała firma*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1999.
- The Measurement of Scientific and Technological Activities, Guidelines for collecting and interpreting technological innovation data, Third Edition, OECD, Eurostat, Oslo Manual, 2005.
- Zastępowski M., *Uwarunkowania budowy potencjału innowacyjnego polskich małych i średnich przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2010.
- A. Żołnierski, *Potencjał innowacyjny polskich małych i średniej wielkości przedsiębiorstw*, PARP, Warszawa 2005.

INNOVATION ACTIVITY OF POLISH MANUFACTURING ENTERPRISES BASED ON THE EXAMPLE OF ŁÓDŹ VOIVODESHIP

Summary: Enterprises that operate in the changeable environment ought to be characterised by the high intensity of innovation and respond to market needs with new products and technologies as well as organisational and marketing innovations. Both external conditions connected with the environment as well as internal determinants constituting the innovation potential of the enterprise which allows to create and commercialise innovations are important for their innovation activity. Innovativeness of Polish enterprises, however, is at a relatively low level resulting from a difficult financial situation and their aversion to risky ventures such as research and development activity. The aim of the paper is to present the main areas of innovation activity of Polish manufacturing enterprises illustrated with the example of the companies that operate in Łódź Voivodeship.

Keywords: innovation activities of enterprises, innovation capacity, innovation policy, R&D.